

Bijlage 1

Les 1 (van een reeks van 3) aan beginnende orgelleerlingen volgens de in de scriptie beschreven inzichten. (Duur van de les: 30 min.)

Beginsituatie: De leerling heeft enkele lessen gehad. Hij kan echter nog niet alle noten lezen, die in deze les aan de orde komen.

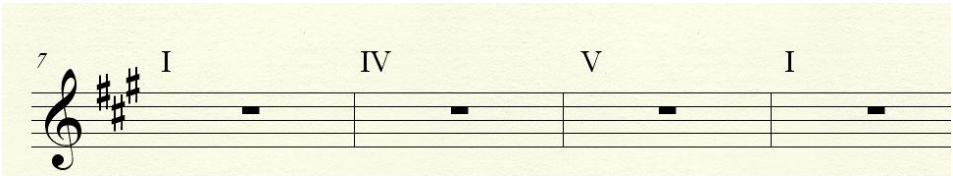

Lesonderdeel:	Beschrijving:	Tijd:
<p>1) Presentatie van een bekend lied (Auditieve aanpak: blz. 67)</p>	<p>De docent zingt het lied 'Old MacDonald'. De leerling ziet de notatie nog niet. Eventueel leert de docent de tekst aan; dat is afhankelijk van hoe makkelijk hij/zij Engels meezingt. Als introductie kan hij het lied via youtube laten horen: http://www.youtube.com/watch?v=PR3UCF4QGEw</p> <p style="text-align: center;">Old MacDonald</p> 	<p>5 min.</p>
<p>2) Het lied op het orgel spelen</p>	<p>De docent leert het lied op het orgel spelen. Nog steeds zonder notatie. De docent maakt gebruik van het speeldictiee (zie blz. 68) om een groot deel van het lied te laten spelen. Het gaat dan om de volgende regel:</p> 	<p>5 min.</p>
	<p>(De baslijn kan naar behoefte worden toegevoegd, al naar gelang het niveau van de leerling.) De docent let tijdens het spelen op de houding van de handen (techniek).</p>	

3) Het lied spelen mét notatie	De leerling speelt het lied, terwijl de docent de noten aanwijst. De leerling hoeft nog niet alle notennamen te kennen. Omdat hij het lied al kan spelen, hoort hij de klanken, die bij de verschillende noten horen.	5 min.
4) De leerling ontwikkelt maatgevoel	De docent speelt het lied op het orgel. De leerling loopt door de ruimte: op elke macrobeat doet hij een stap (op elke kwartnoot). Op elke eerste tel van de maat, klapt hij daarbij. Bij de derde regel: <i>'with a moo moo here'</i> gebruikt de docent een tongwerk. Met de leerling wordt besproken waarom. (Een dierengeluid wordt nagedaan.)	3 min.
5) Ritmische patronen oefenen	<p>De docent gaat een aantal ritmische patronen inoefenen (zie blz. 71). Deze patronen komen o.a. uit het hiervoor genoemde lied. De docent doet voor op bijv. de volgende klank: 'da'. De leerling imiteert.</p> <p>Voorbeelden:</p> <p>Het is belangrijk om in de flow door te gaan: dus steeds maten van vier tellen. Eventueel bewegen de leerling en docent met hun lichaam mee. De rollen worden hierna omgedraaid: de leerling improviseert ritmische patronen, de docent imiteert.</p>	4 min.
6) Spelachtige improvisatie -opdracht	De docent speelt de eerste, tweede en vierde regel op het orgel. De leerling mag de derde regel met eigen registratie spelen. Eventueel mogen noten (clusters) worden toegevoegd. De leerling moet zo goed mogelijk de koe nadoen (kan ook met andere dieren worden gedaan).	3 min.
7) Tonale patronen oefenen	<p>De leerling oefent tonale patronen. De docent kiest patronen, die bij de akkoordfuncties (tonica, dominant en subdominant) horen. De docent zingt voor (en/of speelt voor), de leerling imiteert (zang en/of spel). Bijvoorbeeld:</p> <p>De leerling herhaalt het patroon (op de plek van de dubbele maatstreep). De docent speelt de basnoot mee (in de eerste maat dus de a, in de tweede maat de d enz.) om het harmonisch gevoel te ontwikkelen. Evt. kan een soortgelijke reeks nog een (aantal) keer worden gedaan. Het is belangrijk dat de docent, vóórdát de patronen beginnen, de toonsoort bevestigt. Dat kan door de volgende akkoorden te spelen:</p> 	3 min.
8) Afsluiting (spelachtige improvisatie -opdracht)	De leerling speelt het lied met uitkomende stem. De begeleiding wordt d.m.v. een bourdon samengesteld: in het pedaal speelt de leerling een a. Met de linkerhand speelt hij een e. In elke maat wordt de bourdon opnieuw aangeslagen.	2 min.

Bijlage 2

Les 2 (van een reeks van 3) aan beginnende orgelleerlingen volgens de in de scriptie beschreven inzichten. (Duur van de les: 30 min.)

Beginsituatie: De leerling heeft de stappen, die beschreven zijn in bijlage 1 volledig doorlopen.

Lesonderdeel:	Beschrijving:	Tijd:
1) Terugblik op de vorige les	De leerling speelt om te beginnen nogmaals het lied van de vorige les: Old MacDonald. Tijdens de derde regel improviseert de docent muziek met de duur van de derde regel. (De leerling is dan stil.) De leerling valt weer bij de vierde regel in.	3 min.
2) Harmonische patronen oefenen en improviseren	<p>- De docent zingt een aantal patronen, corresponderend met de drie eerdergenoemde functies: tonica, dominant en subdominant, terwijl hij de basnoot meespeelt. (Zie bijlage 1, punt 7.) De leerling imiteert.</p> <p>- Vervolgens zingt de leerling de basnoot bij de patronen. (Dus bij I de a, bij IV de d en bij V de e.)</p> <p>- Tenslotte improviseert de leerling tonale/harmonische patronen, die bij de functies horen. De docent speelt de basnoot:</p> <p>Het is belangrijk dat de docent de leerling hier goed begeleidt; elke maat moet 4 tellen duren en evt. worden de noten doorgenomen, die bij de functies horen.</p> <p>Als de docent snel meeschrijft, kan hij d.m.v. de notatie laten zien wat de leerling gespeeld heeft.</p>	9 min.
3) Melodische frasen improviseren	<p>De docent zingt de vraag, de leerling zingt het antwoord (dit hoeft niet op de tekst; het kan bijv. ook op 'ta'.) Als vraag kan gewoon het lied worden aangehouden; het antwoord mag anders zijn, als de akkoordfuncties maar kloppen. Bijv.</p> <p><i>De docent zingt de vraag. De leerling improviseert het antwoord.</i></p> <p><i>De docent speelt de bas.</i></p>	5 min.

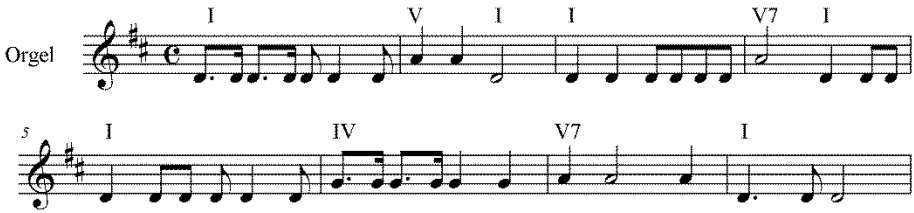
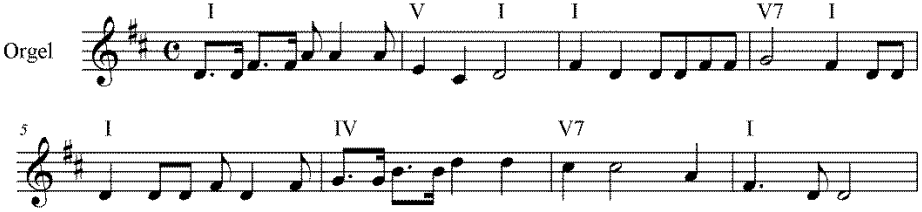
<p>4) Presentatie van nieuw lied</p>	<p>De docent zingt een nieuw (waarschijnlijk bekend) lied voor de leerling. De leerling krijgt nog geen notatie onder ogen. Het gaat om het volgende lied:</p> <p style="text-align: center;">De zevensprong</p> <p>De docent leert het lied aan de leerling spelen (baslijn = facultatief). Net zoals beschreven in bijlage 1 kan het speeldictee worden gebruikt. De docent let op de houding van de leerling achter het orgel: de leerling dient met een rechte, ontspannen rug te spelen. De docent let er goed op of de schouders niet omhoog gaan staan. Als de leerling het lied kent, kan de notatie worden gepresenteerd. De docent wijst de noten aan terwijl de leerling speelt. <i>(De leerling kan het lastige ritme (gepunteeerde achtste + zestiende) al spelen, voordat hij de notatie ziet. Als deze werkwijze vaker wordt gebruikt, vindt er een koppeling plaats tussen klank en notatie en niet andersom.)</i></p>	<p>10 min.</p>
<p>5) Spelachtige improvisatie-opdracht</p>	<p>De leerling speelt het lied. Vanaf maat 9 ('Dat is 1', enz.) wordt er elke maat een andere registratie of een ander klavier gebruikt. De docent assisteert. Dit kan van te voren worden afgesproken. Bijv. maat 9 heel hard, maat 10 enkel een fluit 4', maat 11 plenum enz.</p>	<p>3 min.</p>

Bijlage 3

Les 3 (van een reeks van 3) aan beginnende orgelleerlingen volgens de in de scriptie beschreven inzichten. (Duur van de les: 30 min.)

Beginsituatie: De leerling heeft de stappen, die beschreven zijn in bijlage 1 en 2 volledig doorlopen.

Lesonderdeel:	Beschrijving:	Tijd:
1) Terugblik op de vorige les	De leerling speelt het lied 'De zevensprong' van de vorige les. Als het kan met 2 handen, anders speelt de docent de baspartij. Evt. kan punt 5 van de vorige les hier ook worden toegepast.	3 min.
2) Maten traceren volgens auditieve aanpak (blz. 69 scriptie)	De docent heeft een aantal maten uit 'De zevensprong' geknipt en vervolgens in een andere volgorde geplakt. De leerling zoekt uit waar de maten oorspronkelijk stonden en stelt zich voor hoe ze toen klonken. De leerling zingt en/of speelt deze maten. Voorbeelden: 	7 min.
3) Ritmische patronen imiteren	De docent gaat een aantal ritmische patronen inoefenen (zie blz. 71). Deze patronen komen o.a. uit het hiervoor genoemde lied. De docent doet voor op bijv. de volgende klank: 'da'. De leerling imiteert. Voorbeelden: <p>Het is belangrijk om in de flow door te gaan: dus steeds maten van vier tellen. Eventueel bewegen de leerling en docent met hun lichaam mee. De rollen worden hierna omgedraaid: de leerling improviseert ritmische patronen, de docent imiteert.</p>	4 min.
4) Ritmische patronen improviseren	De leerling improviseert ritmes op het eerste deel van het lied, waarbij hij het ritme op de grondtoon van het akkoord moet spelen. In het geval van 'De Zevensprong' dus de D bij I, de G bij IV en de A bij V (en/of V7). Zie de achterkant voor een voorbeeld:	5 min.

		
<p>5) Spelachtige improvisatie-opdracht</p>	<p>De leerling speelt het lied in mineur. De docent legt uit dat hij elke 'fis' in een 'f' moet wijzigen en elke 'b' in 'bes'. De handige leerling kan dit zowel met links als met recht doen. Ook enkel rechts is genoeg; de docent kan dan de andere partij (evt. uitgebreid met extra noten en pedaal) spelen.</p>	<p>4 min.</p>
<p>6) Harmonische improvisatie-opdracht</p>	<p>Bij punt 4 heeft de leerling ritmische patronen geïmproviseerd met enkel de grondtoon. De leerling kan dit nu uitbreiden met de verschillende noten, die bij de betreffende functies horen. De moeilijkheid kan aan het niveau van de leerling worden aangepast. (Er kan bijv. met hele eenvoudige ritmes worden gewerkt; zoals steeds halve noten of kwartnoten.)</p> <p>Het is goed om allereerst de noten, horend bij de tonica ed. door te nemen.</p> <p>Een voorbeeld (waarbij ik hetzelfde ritme heb genomen als bij punt 4):</p> 	<p>5 min.</p>
<p>7) Afsluiting (spelachtige improvisatie-opdracht)</p>	<p>De docent speelt de eerste helft van het lied op het orgel (8 maten), waarna de leerling zijn versie improviseert (volgens de opzet, die ik heb beschreven bij punt 6). Hierna speelt de docent weer 8 maten (dit kan het lied zijn, maar ook een improvisatie hierop). Tenslotte antwoordt de leerling weer met een eigen versie. Het is belangrijk om elke partij 8 maten te laten duren met de verschillende functies (tonica, subdominant en dominant) op de juiste plek.</p>	<p>2 min.</p>